

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, DEÁK FERENC-U. 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Kérjük az előfizetések megújítását.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:	
A vámkérdés. <i>Eber Ernő</i>	43
Országos lótenyésztési értekezlet.	44
A tejről és tejkezelésről. II. <i>Br. Kemény József</i>	45
A gyakorlás alapelve az állattenyésztésben. II. <i>Klein-kauf György</i>	45
Modern gazdaság Franciaországban. <i>K. S.</i>	46
Kisebbségi közlemények	47
Irodalmi szemle	47
Vegyes közlemények	47
Közgazdaság, üzlet, forgalom:	46
Szerkesztői üzenetek	46
Hirdetések	

**A legjobb magvak
legolcsóbb beszerzési
forrása**

MAUTHNER ÖDÖN

és és kir.

udvari szállító

magkereskedése

**Budapest
vásárol:**

minták beküldése és az ár közlése mellett a legmagasabb napiáron mindenféle gazdasági magot, és pedig:

(28.)
kőheremagot,
luczernát,
biborherét,
fehér herét,
nyulszapukát,
baltaczimet,
tavaszi búkkönyt,
mustármagot,
lenmagot,
fehér kölest,
vörös kölest,
kendermagot,
gomborkát,
napraforgót,
csibehurt stb. stb.
továbbá:
akácsmagot,
gleditschiamagot,

A vámkérdés.

Minden nap egy lépéssel hoz közelebb ahhoz az időponthoz, melyben a külállamokkal fennálló kereskedelmi szerződések lejárnak s mely új kereskedelmi kapcsolat kötését kívánja. Közgazdasági életünk intézőinek minden igyekezte, minden tevékenysége összpontosul már most arra, hogy ez a kapcsolat kedvező legyen közgazdaságunkra, hogy a továbbfejlődés és prosperálás föltételei szerződésileg biztosítva legyenek a külállamokkal, a hova terményeinket kiviszszük s a honnan árukat hozunk be. A közlekedési eszközök tökéletesedése emeli a vámkérdést most egy nemzet gazdaságának legfontosabb kérdésévé. Mert az olcsó szállítási díjak teszik lehetővé azt, hogy egyik ország fölösleges terményeit hamar átviheti egy másik országba, ezek teszik lehetetlenné, hogy egy-egy országban éhínség üssön ki, és hogy a szükséglet kielégítésére megkivántatott cikkek meg vannak, de ugyancsak ez a vasutak fejlődésével olcsóbbodott fuvar teszi első sorban lehetővé a termelvényeknek olyan országokba való bevitelét is, melyek abban szükségét nem is látnak. És a vámnak hivatása is ezekhez a körülményekhez simulva három irányú: lehetővé tenni a fölösleges termelvények kivitelét; lehetővé tenni a hiányos termelés folytán előállható inségek, vagy az árak túlságos emelkedésének bekövetkeztét; és nivellálni azt, hogy csak annyi és több ne jöjjön be az országba, mint a mennyire tényleg szükség lehet.

Ezekből a nézőpontokból kell a vámkérdést megítélni. Kétségtelen, a közgazdaság egyes ágazatai a saját érdekeiket fogják első sorban, talán kizárólag szem előtt tartani kívánalmak megformulálásánál, és különböző utakon fognak járni érdekeik elérésében, de a szétágazó utaknak végeredményben egybe kell futniok, mert a végeredmény nem lehet sem a mezőgazdaság, sem az ipar egyoldalú pártolása, hanem az egész közgazdaság, annak minden ágának, minden részének föllendítése. Mint mindenütt, úgy nálunk is éppen a vámkérdés az az ütköző pont, a melynél a mezőgazdasági és ipari érdektörékvések egymás ellen tolulnak. Lesznek veszített pozíciók itt is, ott is, de ami az egyiknél veszteség lesz, az a másik oldal javára fog válni és a közgazdaságnak nem lesz kárára.

Nem akarunk tehát egyoldalú állásfoglalást a mezőgazdaság érdekében sem, nem kívánjuk nagyobb pártolását mezőgazdaságunknak, mint amit az a közgazdaság egészében elfoglalt helyzeténél fogva megkövetelhet. De ennyit megkivánunk. Elvégre ha lakosságunk kétharmad részben még mindig mező-

gazdasággal foglalkozik, akkor kézen fekvő dolog, hogy ennek a túlsúlyban lévő lakosságnak anyagi jóléte az állam jólétének legerősebb pillére, ezt a pillért a megromlástól megóvni, támasztó képességét fokozni az elsőfeladata kell, hogy legyen az államgondoskodásnak. E mellett jelentőségéhez mérten még mindig kellőképpen lehet támogatni az ipart is.

Mi egészen más helyzetben vagyunk, mint a nyugati nagy nemzetek, melyek iparilag is hatalmasak és melyeknél mégis már most egész határozottan kidomborodik az az irányzat, mely előreláthatólag követeléseik vezéreszméje lesz: a mezőgazdaságnak vámmal való mind erősebb védelme. Ott a mezőgazdaság és ipar két egyenlően erős faktor, nálunk a mezőgazdaság ad kenyeret az egész lakosság abszolút többségének. Ott a virágzó ipar keresettel annyi embert lát el, mint az ugyancsak virágzó mezőgazdaság, nálunk az ipar fejletlen, zsenge gyermekkorát éli s a legfőbb termelési ág, a mezőgazdaság is bajokkal küzd, tengődik. Ha ott mégis a mezőgazdaság védelmének elve fogja a kereskedelmi szerződéseknek irányát szabni, mennyivel inkább élet-szükség ez ránk nézve! Hogyan adhatnók föl éppen most mezőgazdaságunk érdekeit, mikor a külföldön amugy is sok fölöslegben termelt cikkünk kivitelét fogják megnehezíteni és lehetetlenné tenni. Nem bekövetkeznék-e a saját zsirunkba fuladás borzasztó állapota, ha egy, a Németországban már elvesztettnek látszó pozíció után elhánynók a fegyvert és az egész vonalon megfutamodnánk?

Nem, éppen a németországi események és törekvések jelölik meg a mi útunkat. Ott az agráriusok határozottan kimondták, hogy a német mezőgazdaság a vámvédelem által az állam részéről erősebb és tartósabb védelemben kell, hogy részesüljön, mint eddig, különben a legszomorubb és legrombolóbb állapotoknak olyan chaosa álland be, a miből az állam csak még nagyobb, a közgazdasági életbe még mélyebben ható szerek alkalmazásával szabadulhatna meg. És a kik tudják, hogy a német „Bund der Landwirthe“ mennyire befoly az állam kormányzásában és a kik Bülow birodalmi kancellár legutóbbi beszédjét figyelemre méltatták, azok tisztában lehetnek azzal, hogy a német gazdák kívánásai nagyrészt teljesedni fognak és az az erős és tartós védelem az új kereskedelmi összeköttetés létesítésénél fog megnyilvánulni.

Ez első sorban a gabonára fog vonatkozni és itt tangál minket a fölötte érzékenyen a védvamos irányzat. Maguk a németek azzal az érveléssel szemben, hogy ez az esetleges intézkedés a német fogyasztást meg fogja drágitani, azt felelik: a vámnak hatását az árak képződésére a közvetítő kereskedelem annyira

a Magyar Mezőgazdák Egyesülete

Budapest, V. Albertmány u. 34

*most persze be. lóhere lucerna
minden más vetőmagról pütközletet*

s erőt mintárat ajánlatot Riv.

meggyöngíti, hogy azt a fogyasztó alig érzi meg. Maga *Delbrück*, a ki a szabadkereskedelem híve, így nyilatkozik erről: „Az a többlet, a mit a fogyasztók fizetnek a gazdának, gazdaságilag visszatérül az által, hogy a mezőgazdaság helyzete javul és a mezőgazdasági birtokok állagukban nem változnak. Az a tan, hogy a munkásnak az olcsó kenyér nem sokat használ, ha a mezőgazdasági élet organizmusát válság zavarja meg, teljesen valónak bizonyult. A legnyitabb hívei a szabadkereskedelemnek sem kívánják ma már a védvámok azonnali, feltétlen eltörlését. Nem lehet tehát olyan óriási jelentőségű dolog az, hogy a gabonavámot 3-50 márkáról 5, vagy 6 márkára akarják fölemelni. Hogy a gazdák a magosabb gabonavámok kedvezményét megkapják, azt — elvi ellenségeiken kívül — senki sem kárhoztatja és hogy megkapják, azt a birodalmi tanácsban birt majoritásuk biztosítja.“ Ezzel a bizonyossággal nekünk most már számolnunk kell, mert gabonából is tekintélyes kivitelünk van Németországba. A behozó államokkal szemben a német agráriusok kissé szofisztikus okoskodással azt állítják, hogy: elégtelen gabonakinálat esetén a vámot a behozatalra szorult ország fogja fizetni, ellenkező esetben az exportáló ország. Ezzel nem lehet megerősíteni azt a véleményt, hogy a nagyobb vám mindenesetre az exportáló ország termelőinek kára. Mert egyes országok nemcsak esetekben, de állandóan fölöslegét is termelnek, az ő költségeik tehát mindenesetre növekedni fognak a nagyobb vámmal, míg másrészt egy rossz termés Németországban és hozzá még a magos vámok a kenyérnek már érezhető drágulását fogják előidézni.

A német védvamos agrárius körök ránk nézve még jelentősebb kívánsága az állatok és állati termények behozatalának magasabb vámok által való korlátozására irányul. Már a kereskedelmi szerződések keretén belül is, a hússzemle törvényvel Németországba csaknem lehetetlenné tette a húskivitel és a német agráriusok befolyásának tulajdonítható az is, hogy a szerződéses pontok dacára is alig tudunk állatokat oda kivinni. Fölemelt vámtételek ezt teljesen meg fogják akadályozni.

Quid nunc? Mit tegyünk mi ezen törekvésekkel szemben? Egy fegyver van kezünkben és ez a retorzió. Ha te úgy, én is úgy. Németországnak tekintélyes ipari kivitelével szemben védőleg és tiltólag kell föllépnünk nekünk is. A mind magasabbra szárnyaló német ipar elérte és elhagyta már nemcsak az osztrák, de az angol ipart is, kivitele óriási értékű Ausztria felé is. A mezőgazdaságot sújtó vámintételekkel szemben ultima ratioként német ipart sújtó intézkedéseket kell tennünk, az alkudozásoknál ez lehet és ez kell hogy legerősebb fegyverünk legyen. Igaz, hogy egy ilyen, a német ipar ellen föllállított védő, vagy tiltó vám az osztrák iparnak lesz nagy előnye, de éppen ezért a magyar mezőgazdaságnak a német piac elvesztéséért a legmesszebbmenő rekompenzáció kell, s ez nem lehet más, mint hogy a mezőgazdasági terményeknek hozzánk való behozatalát szintén védvámokkal lehetetlenné tesszük. Ez természetesen első sorban a Balkán államok felé irányul és számolni kell azal, hogy ez a mi iparunknak és főleg az osztrák iparnak az onnan való kiküszöbölésére fog vezetni.

Nem rózsások a kilátások. A német agráriusok kívánságai talán nem mind, de valószínűleg tulnyomóan teljedni fognak és a Németországgal kötött szerződés lesz alapja minden többi állammal kötendő szerződésnek. A védvamos irányzat leküzdhetlen a német közvéleményben, azzal meg kell barátkozni nálunk is mindenkinek. Ez már nem teoriából leszűrt következtetés, hanem a saját érdekek védelmében teendő legszükségesebb palliatív eszköz. Ne feledjük el, hogy a mi helyzetünk az alkudozásoknál hatványozottan nehéz, mert nemcsak a vámkülfölddel, hanem a velünk symbiozisban, együttáplálkozási szövetségben lévő Ausztriával is meg kell előbb egyeznünk.

A vámtételek meghatározásának a számokon kell alapulniok, mint a hogy számokon épült föl a kvóta megállapítása, a mi pedig még nehezebb kérdés volt. Az Ausztriába való kivitelünk összege körülbelül födözi az onnan való behozatal értékét. A Magyarországra külföldről való behozatal és onnan a külföldre való kivitel, az osztrák külkereskedelem kiviteli és behozatali értékei azok az ismert adatok, melyek alapján az egyenletet meg lehet oldani. A külforgalom tárgyát képező cikkek átlagos értékének bizonyos szándékát teszi a vám. Valamely külállam által az összes kiviteli értékre vetett vámjainak közepes arányos százaléka azon kulcs, melylyel mink a hozzánk behozandó áruk értékére megállapítjuk a vám nagyságát, a mi közepes arányos százalékban kell, hogy a kivitelünkre rótt százaléknak megfeleljen. Ha például a Magyar-osztrák monarchia Németországba irányuló kerek 900 millió kor. értékű kivitelének x százalékát fizette vámban, ugyanazt az x %-ot szednők mink a hozzánk behozott áruk értéke után. Ez a legigazságosabb, mert mennyiségtanilag egyenlő elbánást biztosítana áruinknak és minden vámfölemelés a külállam részéről, a mi részünkről is ugyanúgy szöktetné föl a vám százalékát. Egyes áruknál ez a százalék természetesen különböző lenne, de végeredményben a százalékok arányának egyenlőnek kellene lenni. Az Ausztriával történendő meg egyezésnek megint az lenne az alapja, hogy a mezőgazdasági termények értékének bizonyos, mondjuk y százalékát állapítsák meg az ipari cikkekre is. Természetesen a vámok nem mint az államjövödelemnek forrása jönének első sorban tekintetbe, hanem mint az az eszköz, melylyel megvédhetjük termelésünket az olyan termények elárasztásától, melyeket magunk is fölösen állítunk elő és melylyel megtarthatjuk kivitelre termelt cikkeink piacait. Ez a kettő egybevető föladat. A mi kilátás lehet a megegyezésre, addig — például Németország ipari cikkeit a százalék összegben belül olcsóbb vámmal engedhetjük be, hogy másrészt mezőgazdasági cikkeink alacsonyabb vámmal illetessenek a kivitelnél.

Ha megegyezés már nem lehetséges, ha Németország például agrár védvámokkal zárkóznék el mezőgazdasági terményünk kivitele elől, akkor retorziós magos vámmal kell sújtani a német iparcikkeit és ugyanakkor a legszigorubb védvámokkal kell elzárkózni a hozzánk a külföldről, a Balkánról irányulható mezőgazdasági behozatallal szemben. A mezőgazdaság érdekeit semmiben sem mellőzve, az ipar érdekeire tekintettel, az Ausztriával való kapcsolat keretén belül kell meg-

oldanunk a vámkérdést, mely hosszú időre fogja közgazdaságunk életműködését üdvös, vagy káros mederbe irányítani.

Éber Ernő.

Országos lótenyésztési értekezlet.

I

Mint mult számunkban említettük, f. hó 14-én és folytatólag a földmivelésügyi minis-teriumban értekezlet tartatott az ország lótenyésztésének emelése érdekében, melyen a legkiválóbb szakértők nézetei jutottak nyilvánosságra. Ez alkalommal csak a ministeri megnyitó beszédet közöljük, mely nagy vonásokban feltárja a mai állapotokat és megjeleníti a jövő feladatait.

Az értekezlet népes volt s a megjelen-tek üdvözlése mellett dr. *Daranyi Ignác* földmivelésügyi minister a következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt értekezlet! Mielőtt a tárgyalásra térnék, méltóztassék az értekezletnek megengedni, hogy igen rövid vonásokban, inkább kivonatszerűen közöljem, a mik az utóbbi időben a lótenyésztés érdekében történtek s különösen pedig, a melyek az utolsó alkalommal, 1897-ben tartott általános lótenyésztési értekezlet óta fordultak elő. Iparkodtunk az állami ménesekben a kancaállományt lehetőleg szaporítani, úgy, hogy — csak az utolsó évre terjeszkedem ki — mig 1899-ben 972 volt, ez a szám 1900-ban 1029-re emelkedett fel. A tenyészirányokat betartottuk, de iparkodtunk felrészítéséről gondoskodni. Ez a szempont vezetett, midőn Arabiából arab teliver anyagot, 8 eredeti mént szereztünk be, az utóbbi időben Angliából is vásároltunk angol teliver anyagot.

A fogarasi ménesből az angol félvér-állományt, az ugynevezett erdélyi jellegű ménest áthelyeztem Kolozsra. Ez az intézkedés célszerűnek bizonyult, a mennyiben ugy a talaj, mint az éghajlati és gazdasági viszonyok a ménes ezen részére nézve kedvezőbbeknek bizonyultak. Ugyancsak azon szempontból, hogy a ménszükségletet emeljük, újabb ménesek is állítottak fel és pedig Gödöllőn a kis Nonius-ménest, a mely már 60 kancára emelkedett fel; nemkülönben ki kell emelni a mezőhegyesi gazdasági ménest, a mely főleg nagy Noniusra van alapítva és kanca-állománya 130-ra rug.

Szaporítottuk az állományt a méntelep-peknel is; 1897-ben a méntelepállomány 2883 darab volt s ez idő szerint 3285 darabot képvisel és e szerint a létszám 387-tel emelkedett.

Az 1897-iki szaktanácskozmány foglalkozott a magánménest megvizsgálásának kérdésével is. E részben egy szabályzat készült, a mely érvényben van és kötelező.

A fedeztetési állomások szaporítása nem csekély nehézséggel jár, azért megfontolás tárgyát képezte azon körülmény, hogy nem volna-e helyes a községeknél állítani fel méneket és általában oda törekedni, hogy a kisebb értékű mén-anyag, mint községi mén teljessé szolgáljon és hogy fokozatosan az állami ménest értékesebb anyagnak feleljenek meg. Már is mutatkozik e részben bizonyos lendület, a mennyiben pl. mig 1898-ban az ország területén állami felügyelet alatt álló községi mén 143 drb. volt, addig a mult évben már 270 drb. állott rendelkezésre. Ez bizonyos emelkedést mutat. Meg kellene a mó-

A M. KIR. POSTA ÉS TÁVIRDA SZÁLLÍTÓJA.

TELEFON SZ. 412.

Bernáth Ede Sándor

Kerékpár, Varrógép Raktár és Mechanikai műhelye

Kolozsvár.

Az összes világhírű bel- és külföldi kerékpárok és varrógépek, azok felszerelése és egyes részeinek állandó nagy raktára és javító műhelye. Áruiért 5 évig felelek. (529.)

SÁRGA KRISTÓF

fehérnemű és vászonraktára,

Kolozsvárt, Deák Ferencz-utcza (Belközép) 3. szám.

Valódi Linoleum és Cocos futószőnyeg. Dus választék divatos férfi- és női ingek, mindenféle szabású alsónadrágok, valódi francia fehér és színes len-batiszt zsebkendőkből. Ferdinand Richter-féle Rumburgi-, Créas-, Irlandi és Hollandi lenvásznak. Francia satin, creton, oxford és madapolán ingszövetek és ingbetétek. Mindennemű férfi, női és gyermek téli alsó ruhák. Nagy raktár szőnyeg, paplan, pokrócz és matrácokban. Elvállal kiházasítást vagy magán szükségre kívánt mindenféle fehérneműek pontos elkészítését, kitűnő szabás és jó összeállításra legnagyobb figyelem fordítatik. (530.)

Valódi késmárki lendamaszt asztalnemű 25% gyári áron alól kapható.

Bagosy és Társa építőmester

építési irodája

Kolozsvárt, Jókai-u. 7.

szám alatt.

Elvállalnak minden e szakmába vágó munkákat, valamint tervezetek, költségvetések és becslések elkészítését.

(531.)

dot találni, hogy a községek kedvet kapjanak arra, hogy községi méneket állítsanak fel és ilyen módon, azt hiszem, hogy a mén-állományt gyorsabban lehetne szaporítani, annál inkább, mert tudvalevőleg a mezőrendőri törvény szerint 1904-re már kötelező a községi ménlő-tartás. Ennélfogva gondoskodni kell, hogy a törvény által előírt állapotokat mielőbb elérhessük. Meg kell jegyezni azt is, hogy az állami ménesekből eladásra kerülő 10 éven fölüli anyakancák csupán magyarországi tenyésztőknek adatként el, hogy ezen anyagnak fenmaradása az országban biztosítva legyen.

A három év előtti értekezlet kívánságához képest a népies versenyek segítése megszüntetett, de más irányban a versenyügyet és a tenyésztés fejlesztésére irányuló társadalmi mozgalmat előmozdítani kötelességemnek tartottam.

A ló kivétel az utolsó években, leginkább a legutóbbi évben, nagy emelkedést mutat, azért, mert lovaink kiváló szívósságot és ellenálló képességet tanúsítottak. Ezeket a tulajdonságokat más ország tenyésztésében alig lehet megtalálni. Jövőre is iparkodunk kell, hogy lovaink ezen tulajdonságait fentartsuk és a tenyésztőket úgy vezessük, hogy e részben jövőre is előljárjunk.

Meg kell még emlékezni arról, hogy a mén-állományokból 3230 darabból angol telivér 339, vagyis az összes állományok 10,4 százaléka. Tudniillik két oldalról is hangzik e részben panasz és észrevétel. Egyik oldalról az állítatják, hogy kevés angol telivért szerzünk, másfelől az, hogy sokat. A tényállás az, hogy az előző időkhöz képest a százalékban némi kevés csökkenés van. A százalék volt azelőtt 11, most 10,4-et képvisel. Ez mindenestre egyike azon kérdéseknek, melyek alkalmasak arra, hogy az igen tisztelt értekezlet tagjai hozzászóljanak.

Egyik nagyon fontos kérdés, melyet tulajdonképpen már a ló kivételnél kellett volna érinteni, a *lőértékesítés kérdése*. Az 1807-iki szaktanácskozmány azon véleménynek adott kifejezést, hogy az ugynevezett mozgó avatóbizottságok beszüntetessenek. A hadügyminiszter úr eleget is tett e kívánságnak. A bizottságot beszüntette és nagyobb súlyt helyezett az állandó bizottságokra. Alapított is egyet Miskolcon. Ma azonban újra nézetek hangzanak fel, hogy talán jobb volt akkor, mikor voltak mozgó-bizottságok. Igen nehéz nemcsak az én álláspontom, de a hadügyminiszter úr álláspontja is, hogy mitevők legyünk, hogy a kívánalomnak mégis megfeleljünk. Arra kérem, méltóztassék a *lőértékesítés kérdésének* ezen részével is foglalkozni és véleményükkel engem istápolni.

Végül még ki kell emelni azon sikert, melyet a párisi kiállításnál lovainkkal értünk. 44 ló vitetett ki és ebből 23 részesült kitüntetésben. Arabs telivér-anyagunk psdig különösen kivált és feltűnt.

Ezekben voltam bátor röviden előterjeszteni azokat, melyek az utolsó három évben történtek.

A kérdőpontokat igyekeztem úgy formulázni, hogy az aktuális kérdések azokba lehetőleg felvéve legyenek.

Azonban egyáltalában nem kívántam az értekezlet tanácskozásait semmi irányban sem korlátozni és azért az utolsó pontban fölveszem azon kérdést, hogy micsoda egyéb nézetek merülhetnek föl, micsoda egyéb javaslatok volnának teendők.

(Folytatjuk.)

A tejről és tejkezelésről.

II.

Legegyszerűbb és nálunk hála Istennek most még kivihető az a mód, hogy fejlesztük a mi jó becsületes magyar marhákat

oda, hogy edzettség mellett legyen oly bő tejelő, mint a nyugoti, hogy ez lehetséges azt látjuk már is számos példán. De maradjunk tárgyunknál s lássuk, hogy milyen legyen az istálló és tej kezelése, hogy a kor követelményeinek megfelelően. Első sorban az istálló jön tekintetbe, mert piszkos, ronda, bűzös istállóban, tiszta csiramentes tejet nyerni nem lehet. Nem akarok itt istálló építésről előadást tartani, csak a legnevezetesebb pontokra rámutatni, mik okvetlenül szükségesek. Hogy jó istállópádó nélkül a kívánt ideális tisztaság el nem érhető ezt mindenki tudja, s ha valahol, úgy a tehén-istállóban van helye a betonnak jó csatornázással egybekötve, csakis ezzel lehet az igazán ideális tisztaságot elérni. S nem is olyan túldrága, ha számításba vesszük azt is, hogy úgy a legértékesebb trágyát, a vizeletet mind megnyerjük, s azon kívül mennyi tisztítási s javítási munkát takarítunk meg. Egy másik fődolog, hogy az istálló jól szellőztethető legyen, hogy mennyivel kellemesebb az embernek és állatnak a jó levegőjű istálló, azt bizonyítanom fölösleges. Hát még a teje mily fontos! Dr. Baekhaus értekezésében a tej aseptikus uton való nyereséről egy kísérletet közöl, mely szerint a levegőből szabadban 7500 csira, jól tisztított és szellőztetett istállóban 9500 és tisztátlanban 69000 csira esett egy $\square$ méterre a földre. Éppen így fontos az is, hogy az istálló jó világos legyen. Mindezen dolgokat, ha gazdasági vagyis tejnyerési szempontból vesszük, úgyis igen figyelemre méltók, mivel ki van mutatva, hogy tiszta, jól szellőztetett, világos istállóban teheneink is jobban, bővebben tejelnek. Hogy minden fejős előtt a tehének tőgye langyos vízzel megmosandó, s hogy a fejő ember is alaposan megmossa kezét, szintén első rangú tényezők.

Áttérve az edényekre, legjobbnak tartom a jó cinnezett pléhből készülteteket, mivel csakis ezeket lehet igazán tisztán tartani. Az igaz, hogy a fa-edényeknek is van előnyük, kivált a fa szállító edényeknek, mivel a fa rossz hővezető lévén, a szállított tej jobban megtartja a lehűtési fokot és ezek az edények olcsóbbak is; de tisztántartása igen nagy lelkiismeretet tételez fel a személyzet részéről s még úgy is majdnem kivihetetlen. A tisztítás legideálisabb volna gőzzel, de ez csak ott vihető keresztül, a hol állandóan gőzkazán áll üzemben.

Rendesen, ha forró szódás vízzel kimosuk s azután még párszor kiöblintjük s szelős helyre kitesszük száradni, úgy eleget tetünk e kívánalmaknak. Még egy anyag van, mi szállító edénynek a legjobb s ez az üveg; ez nem lévén porozus, nem vesz magába semmit, takarításuk a legkönnyebben vihető keresztül, nagy előnyük, hogy könnyen leöblíthatók, s így a szállításközbeni hamisításnak eleje van véve. De csakis kisebb, 1—2 liter, tejnek való, s mivel megtöltésük s kezelésük több időt vesz igénybe, használatuk csak ott indokolt, hol a fogyasztóközönség igénye oda van fejlődve, hogy azt a többletet, mit ily módon szállított tejért a gazda méltán kérhet, megfizeti. Párisban az így szállított tejnek literjét 75 centimtől 1 frankig fizetik. Különben az ismeretes Fleischmann és Ahlborn-féle szállító-kannák vannak használatban, miket hamisítás lehetlenné tétele végett ajánlatos leplombozni, vagy mi olcsóbb, lakattal lezárni, a lakat egyik kulcsa álljon a termelőnél, másik pedig a fogyasztónál. Ennyi a szállító-edényekről, de lássuk a többit.

A fejő-sajtárról semmi mondani valóm nincs, miután ennek alakja úgyis mellékes anyaga pedig mindig pléh. Hanem egy rossz szokásról teszek említést, t. i. szokás a sajtárból a tehének tőgyét megmosni s azután a mosóvizet egyszerűen kiönteni, hát ezt megengedni semmi szín alatt megengedni nem

szabad, tőgymosásra külön edényt kell tartani. A kifejt tej a sajtárból a gyűjtő-edénybe kerül. Az okvetlen az istállón kívül helyezendő el, mivel a tej, kivált tőgyemelegen, mohón absorbeál minden szagot, s ezért azon kell lenniük, hogy a tej lehető rövid ideig legyen az istállóban. A gyűjtő-edények legyenek nagyok, hogy a kifejt tejet ne sok edénybe gyűjtjük, mivel minden edényben vannak különböző csirák, s ha több edénybe gyűl a tej több csira is jön belé. Dr. Baekhaus már idézett tanulmányában erre nézve a következőket írja. „A kísérleti állatok friss tejének átlagos csiratartalma különböző kísérleteknél 6600 volt, míg ugyanazon tej csiratartalma, miután egymás után 6 gondosan tisztított edénybe öntötték át, egyszer 23.200, egy másik esetben 32.000 sőt egyszer 162.000-re szaporodott fel.“ Másrésztől olcsóbb is, kevés nagy edény, mivel nem kell annyi szűrő.

A gyűjtő-edénybe öntéssel pedig a szűrést okvetlen össze kell kötni. Legjobb a dupla szűrők, melyeket fejés alatt is többször ki kell venni s lemosni. Az ugynevezett szűrőrongyok határozottan rosszak s drágák, a tej ezeken rosszul s lassan szűrődik át, sok tej pocscékolódik el; a rongyok rosszul tisztíthatók, a miért is rendszeren bűdösek s valódi csiratenyészdék. Hogy mennyire fontosnak tartják a dánok a tej szűrését, kik pedig a tejgazdaság terén első helyen állanak, láthatjuk a Kjöbenhavn-Moelke forsyning szűrési módján. Itt ugyanis a tejet steril kovarétegen szűrnek meg, így képesek minden idegen anyagot eltávolítani.

A kifejt tej további kezelése, a lehető alacsony fokra való lehűtésből áll, ha nyersen értékesítjük; ha pedig vajjá dolgozzuk fel, úgy az eljárás más, de erre talán egy más alkalommal fogok kitérni.

A tej lehűtésére ma már igen kevés jéggel dolgozó hűtők állanak rendelkezésünkre, melyekkel a tejet lehűtve szállításra alkalmasabbá tehetjük. A tejnek a szállításig való további kezelése abban áll, hogy a megtöltött szállító edényeket hideg hely, lehetőleg jeges vízbe állítsuk be. Hogy mindezen manipulációkhoz egy külön, mindenestre cementezett, vagy aszfaltozott s nagyon tisztán kezelt hely kell, az természetes. Hogy a szállítás rugányos kocsin kell, hogy történjen az is ismeretes.

Ha mindezeket, s az okszerű takarmányozást szem előtt tartjuk, megtettünk mindent, hogy a mindinkább növekedő igényeknek megfeleljünk s vevő közönségünket állandóan megtartsuk. „Az egészségügy folyton fokozódó igényei ezeket a viszonyokat okvetlen figyelembe fogják venni és rendőri ellenőrzést szigorítani fogják. Az a gazda tehát, a ki már most érdeklődik e kérdés iránt, előnyben lesz. Tejtechnikánk ma már oly magas színvonalon áll, hogy ezentúl már csak gondosabb tejkezeléssel lehet jobb és magasabb árprodukumokat termelni.“ (Dr. Baekhaus.)

Jó lesz e szavakon gondolkozni!

Br. Kemény József.

A gyakorlás alapelve az állattenyésztésben.

Irta: Kleinkauf György.

II.

A mint említettem, az izomgyakorlásnál a csontrendszer és idegrendszer is gyakoroltatik egyidejűleg. Ebben az irányban *Cornevin* végzett pozitív eredménnyel járó vizsgálatokat, azoknak a bonctani és élettani változásoknak tanulmányozása közben, melyek a gyors mozgás nyomán járnak. Kimutatta, hogy a futóképesség fejlesztése alkalmával nemcsak az izmok változnak meg oly módon, hogy hosszúságukban nyerne, a mennyiben összehúzódó képességgel felruházott részük, az izom-

hasa megnyulik az inak rovására, hanem a gyorsaság fokozása mellett az elülső és hátulsó lábközép csontok is megnyulnak, a mi folytatásaként tekinthető a harmadkorban végbenem azon tüneménynek, mely tulsulyra juttatta a harmadik ujját a többi felett s a mely a lóféléket az egypatásuakhoz vezette.

A futóképesség gyakorlása következtében tehát a lófélék laterális ujjai elsorvadtak, csak az ember harmadik ujjának megfelelő ujj fejlődött ki, a melynek három izét jelenleg csüd, párta és patacsont néven ismerjük.

Az elsorvadt ujjak kárpótlásaként az egyszerűbbé lett végtag, az egy ujj megvastagodott és megerősödött.

A fejlődésben levő állatnál az izom gyakorlás hatása alatta csontok hosszúságukban és szélességükben erősebben nőnek, alakjuk és állásuk is megváltozik. Felületükön minden kiemelkedés, bütök, melyen izom tapad és minden bemélyedés nagyobb lesz. Innen ered az erőtkifejtő állapotoknak és himivaruknak szögletessége.

Az idegrendszerben létrejövő változások abban mutatkoznak, hogy ingerült vezető képessége nagy mértékben fokozódik. Az agy működése tökéletesedik, mert minden izomgyakorlatnál az agyvelő mozgató sphaerája is gyakoroltatik. Gyorsabban keletkeznek a mozgató impulsusok, gyorsabban és határozottabban lesz kiváltva a mozgás. Növekedik a futó-képesség, az ugró-képesség, forduló-képesség stb.

Leghathatósabbban reprezentálja az izomügyesség és erő kifejezhetőségét a magas iskola nevelő hatása, a cirkuszok lovainak, a vadász és versenylovak idomítása. Az idomítás szívós, acélerős izmokat hoz létre, a tüdő és szív egyidejű gyakorlása pedig hatalmas mellkast és kitartó tüdőt, nagy súlyos szívet, erős vérárammal. A testből elvonatik a felesleges nedv, az izomsejtekből, izomsejtek közül a zsir, az állat nyulánk lesz, karcsu, az erő és ügyesség benyomását keltve fel bennünk.

Az idomítás eredménye a hosszú nyak, mély mellkas, széles és hosszú váll, a lejtős, nagy méretekkel bíró far és hosszú láb. A véreerek tágulnak és a szív is feltűnően megnövekedik. A míg a közönséges ló szíve 4—4,5 kg., addig az angol telivér nagy szíve 6,5 kg. súlylyal bír (Schwarznecker.)

Az állatnak a gazdaságban való mindennapi használata a gyakorlás elvének kisebb mértékben való alkalmazása, eltekintve a betanítástól, mikor fokozottan vétetik igénybe. A legelőn a rendes, meg nem erőltető, változó mozgás arányosan fejleszti az izmokat, erőssé teszi az izületeket, csontokat és szivóssá a szalagokat. A mozgás növeli az étvágyat, több táplálék vétetik fel, jobban meg lesz rágva, tökéletesebben megemésztetik s a megemésztett anyagok közül több szívódik fel.

A tiszta levegőben, az izommunka által előidézett mély légvételek nagy tüdőt fejlesztenek s a mozgás és kiadó lélekzés fejleszti a szív izomzatát.

Ha az állat fiatal korában eleget nem mozoghatott, a csontok, izmok, szalagok gyöngén fejlődnek, mindennapos lesz a rossz testalkat, a rossz és laza lapocka, a horpadt hát és ágyék, a gacsos láb stb.

A legelő rendkívüli nagy szerepét és fontosságát csak akkor látjuk be, ha e tényeket ismerjük. Okszerű állattenyésztés legelő nél-

kül nem lehetséges. A legeltetés egyértelmű az arányos, egészséges testtel. Az istállózás pedig kuforrása a legtöbb rossznak.

A mily mértékben fejleszti az izomrendszert a gyakorlás, oly mértékben sorvasztja a hosszas nyugalom; bár ennek hatását csak beteges állapotok jelenléte alkalmával észlelni feltűnőbb módon, melyek az izmokat tetlenségre kárhoztatják.

A sorvadt izomból az izomsejtek részben eltűntek, részben megkisebbedettek és zsirszemcsékkel vannak kitöltve, a mi előjele a zsiros elsatnyulásnak.

A mily mértékben ártalmas a hosszantartó nyugalom, oly káros a folytonos gyakorlás. Nekünk is tanulmányaink közt nyugalomra és szórakozásra van szükségünk, hogy megemésztessük a szellemi táplálékot. Épen így van ez a fizikai munkánál s az állatoknál is.

A tulságba vitt munka elfáradással jár. Kezdetben ugyan az izmok növekednek, a szivizomzata, melynek nagy munkát kell végeznie, hogy a vér zavartalan keringését biztosítsa, szintén tömegesebbé válik, de később a folytonos, pihenés nélküli munkában túlteng (hypertrophia.) A vérben meggyűlő bomlástermékek lassu mérgezősként hatnak a szervezetre (autointoxicatio) s végül nagy megerőltetésnél a szív kifárad, verése rendetlen, gyönges lesz, majd egészen kimarad, működését beszünteti, megbénul, szivszélhűdés éri az állatot.

A gyakorlás alkalmával szerzett tulajdonságok örököltetnek. Részben mint az erőre, gyorsaságra és ügyességre való fogékonyság, mely hasonló körülmények közt kifejlődik, részben mint szerzett fizikai jellem vitetik át az utódra, a mennyiben örököltetnek azok a fizikai változások, melyek a gyakorlással szerzettettek meg.

A lélekző szervek gyakorlása. A lélekzés tulajdonképeni szerve, a tüdő, melynek segítségével oxigén vétetik fel a levegőből az oxydatio fenntartására és széndioxyd választatik ki.

A tüdő állományát a hörgők végelágazódásai és tömlőszerű kitérülései által alkotott légútiágok képezik, melyeket hálószerűen fognak körül az ütőerek és vivőerek. Mint-hogy a légútiág és a hajszálerek fala rendkívül vékony, a légútiág levegője és a vér gázai közt könnyen létesül közlekedés. Az oxigén átömlik a vérbe nagyobb részleges nyomása következtében, szétvitetik a testben és a széndioxyd kijut a légútiágokba. A légútiágokban levő levegő megújításáról pedig a lélekző mozgások által van gondoskodva.

Az izomgyakorlás elválaszthatatlan összefüggésben áll a lélekző szerv gyakorlásával. Minél nagyobb az izommunka, annál nagyobb az oxydatio és így a C₂ fejlődés. Több bomlási termék jut a vérbe, a lélekzés középpontja erősebben ingereltetik, a mi a tüdő erősebb működését, a mélyebb légvételeket vonja maga után.

A tüdő gyakorlása a tiszta, relativ oxygénus, pormentes levegő biztosításában és az izommunka fokozásában áll.

A táguló tüdőbe több vér jut, jobban táplálva jobban nő s ezt nemcsak a mellkas alakja árulja el, de kopogtatással azt is megállapíthatjuk, hogy szélei minden irányban kiterjedtek.

Sétáink közben elég alkalmunk nyílik megfigyelni a lélekző szerv gyakorlását, vagy

elhanyagolását követő eredményeket. Az egyik állat mellkasa keskeny, a könyök mögött behorpadt, lapos, a bordák alig iveltek, a végtagok igen közel állanak egymáshoz. A másikkal a mellkas minden belső átmérője nagy, széles, mély és hosszú s e jól fejlett mellkasban levő tüdő kapacitása is nagy, a mi a munkaképesség egyik tényezője.

A gyakorlás mellőzése, a nem megfelelő levegő és mozgáshiány különböző zavarokat von maga után.

Az istálló romlott levegője, melyben közönségesen széndioxyd, ammoniak, széndioxyd ammonium, kénhydrogén és más gázok halmozódnak fel, a lélekző utakat izgatva tüszentést, köhögést váltanak ki, idült katarrhusokat, mint gége és hörgőhurutot vagy lélekzési nehézségeket és táplálkozási zavarokat idézhetnek elő a szervezet ellentálló képességének rovására.

Hasonló eredményre vezet a mozgáshiány. Istállózás alkalmával, minthogy az állat keveset mozog s így kevesebb oxigénre van szüksége, a tüdő levegője csak kis mértékben újul meg, a mi főként a tüdő széleire vonatkozik, hol a légáramlás a minimumra csökken.

A csökkent légáramlásnak az a következménye, hogy az apró hörg-elágazódásokban levő nyálka nem küszöböltetik ki s a belélekzett, rothadást előidéző bacteriumok jó talajra találva szaporodni kezdenek, bomlási folyamatokat hoznak létre s a keletkező bomlástermékek izgatva a nyálkahártyát, hörgőhurutot okoznak. E hurut, mely kezdetben csak a tüdők szélein és csucsain mutatkozik, átterjed a tüdő egész állományára és kötőszövet szaporodása mellett a légútiágok eltűnésére vezet (induratio.) A tüdő működése ily módon megzavartván, ellentállóképessége csökken és megbetegedésre válik fogékonnyá.

A legjelentéktelenebb hurut fellépése, kiváltva a romlott levegő, vagy mozgáshiány által, legalkalmasabb ideje a gümőkóros fertőzésnek.

A tüdő elhanyagolt gyakorlásából folyó következményeket a jó kifutók és legelők létesítése által elkerülhetjük, hol a növendékállat izmait és lélekző-szervét gyakorolva megerősödik s ha istállózza is lesz később, megerősödött szervezete eredményesen képes megküzdeni a láthatatlan ellenséggel.

A tulságba vitt gyakorlás, a nagy, erős tartós munka tüdőelágazódást (interstitialis et alveolaris emphysema), vagy heveny tüdővízenyőt (apsplexia) okozhat. Első esetben az állat munkaképessége szenved, a második eset beálta pedig elhullást jelent.

A lélekző-szerv gyakorlása által szerzett tulajdonságok, épen úgy, mint az izomrendszer gyakorlása alatt keletkezők, mint szerzett fizikai változások örököltetnek, midőn a jól, vagy rosszul fejlődött mellkassal a betegségekre való kisebb vagy nagyobb fogékonyság is átvetetik.

(Folytatjuk.)

Modern gazdaság Franciaországban.

(Propriété de la Côte.)

A legutóbbi párisi világkiállítás alkalmából számos monográfia jelent meg egyes francia birtokok kezeléséről. Egyike ezeknek a Dordogneban levő Côte birtokkal foglalkozik s ennek írója maga a birtok tulajdonosa Detlan

A Zalathnai kénkovand

ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és műtrágya-gyára alánlja legjobb minőségű mindennemű műtrágyáit

a t. cz. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-án alóli megrendelést legcélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet” raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.**

(502.)

RENKIVÜLI ÁRLESZÁLLÍTÁS!

A magyar gazdasági irodalom színe-java leszállított áron csekély havi részletekre.

A szarvasmarha és annak tenyésztése. Irta *Törmay Béla*. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Ára 4 kor. Pabst kalauza a **szarvasmarhatenyésztésre**, Magyarországot érdeklő jegyzetekkel ellátta *Galgóczy Károly*, 10 könyvmatu színezett ábrával s a szövegbe illesztett 52 fametszettel, ára 10 kor.

Részletes állatkór és gyógytan, különös tekintettel a járványos kórokra s az állatorvosi rendszertre. — Állatorvosok, valamint tisztai orvosok s miveltebb gazdák számára. Irta *Dr. Zlamát Vilmos*, ára 11 kor.

A juh és gypaju ismertetése Számos a szövegbe nyomtatott ábrával. Irta *Dr. Rodiczky Jenő*, ára 4 kor.

Tyukok és egyéb szárnyas állatok tojásai mesterséges kiköltéséről. Angolul írta *Cantelo W. J.* Magyarra fordította *Oetfl Róbert*, kivonatol német fordítása után *Grubiczy Géza*, ára 60 fill.

A baromifenyésztés. Irta *Grubiczy Géza*. Negyedik átdolgozott kiadás, 72 a szövegbe nyomott ábrával. Két csinos vászonkötésben, ára 3 kor 60 fill.

A takarmányozás gyakorlata. A takarmánynevelés előkészítése az etetésre különös tekintettel a takarmánybesavanyítás legújabb haladására. Irta *Brümmer J.* Fordította *Krick Aladár*, ára 4 kor.

A takarmánytermesztés kézikönyve. Tekintettel a takarmánynövények történetére, élettanára, betegségeire és ellenségeire, valamint a takarmányozásra. Irta *Dr. Rodiczky Jenő*. Második olesó kiadás, ára 3 kor.

A gazdasági haszonállatok okszerü takarmányozása. Irta *Wolf E.* Fordította *Kossutány Tamás*, ára 4 kor.

A csalamádé és egyéb takarmányok művelési és besavanyítási módjai. Irta *Lecauteau Ede*. Fordította *Ordódy Lajos*, ára 4 kor.

A fü-féle takarmánynövények és természetük. A szöveg közé nyomott 46 képpel. Irta *Szilassy Zoltán*, ára 4 kor.

A buzavetőmag nemesítéséről. Irta *Kenessey Kálmán*, ára 1 kor. 20 fill.

Az ipari és kereskedelmi növények ismerete és termesztése. Irta *Dr. Sippi Rodiczky Jenő*. Két kötet, ára 4 kor. 80 fill.

Szikes talajok öntözése és alagesövezése. Hilgard után fordította *Treitz Péter*, ára 2 kor.

A dohánytermelés és kezeléstan. Irta *Pránovszky Ágost*. A szövegbe nyomott ábrával, ára 2 kor.

Répatermelés. Szerzője az országos gazdasági egyesület által kiírt pályázat nyertese. *Rovara F.*, ára 5 k. 20 fi.

A burgonya termelése. Irta *Szalay János*. számos fametszetü ábrával, ára 3 kor.

A lentermelés és kikészítés kézikönyve. Irta *Bahay Dezső*, ára 2 kor. 40 fill.

Rendtermeklés. Irta *Bakay Nándor*, ára 3 kor.

A gyümölcsértékesítés és gyümölcstermelés emelése. Irta *Semler Henrik*. Fordította *Gamaul Vilmos*. A szövegbe nyomott ábrával, ára 2 kor.

A konyhakertészet. Irta *Baranyay István*, ára 4 k. 40 fill.

A kertészet általános kézikönyve. Kertészek, kertkedvelők és mezőgazdák számára. Irta *Jäger H.* A negyedik bővített kiadás után fordította és a hazai

viszonyokra alkalmazta *Benes János*. Második magy. kiad., 252 fametszvényvel, ára díszes vászonkötésben. 8 kor.

A trágyakezelés népszerű kézikönyve Magyar gazdák számára. Irta *Kenessey Kálmán*, 1 kor.

Szőlőink újjaalakítása amerikai szőlőfajok segítségével. Irta *Molnár István*, a budai vinezellérképezde igazgatója, ára 2 kor. 40 fill.

A szőlőművelés és borászat kézikönyve. Irta *Molnár István*. 159 ábrával, 3-ik kiadás, ára 8 korona, kötve 9 kor. 60 fill.

A szénkéneg alkalmazása. *Phylloxera* elleni védekezéséről. Irta *Rabos Zoltán*, ára 3 kor.

A rózsatenyésztés a szabadban és eserepekben. *Ötö* ily címü munkájának teljesen átdolgozott második kiadásából fordította *Benes János*. Tíz képtáblával. Vászonkötésben, ára 1 kor 80 fill.

Alapos utmutatás a szeszgyártás üzletéhez. Irta *Mittmaier Frigyes*, ára 2 kor.

A gazdasági szeszgyártás kézikönyve. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Irta *Dr. Kossutány T. és Lásár L. Pál*, ára 7 kor.

A városi hulladékok értékesítése és a komposzt-készítés. Irta *h. Gothard Sándor*, ára 3 kor.

Az okszerü borászat népszerű vezérfonala. Irta *Molnár István*, ára 1 kor 20 fill.

Tejgazdaság. A jelen idő követelményeinek megfelelő tejgazdaság. Irta *Kirchner Vilmos*. Fordította *dr. Szentkirályi Akos*, ára 4 kor.

Az aratás és betakarítás segédeszközei. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Irta *Lásár L. Pál*, ára 3 k. 60 fill.

Egyszerü és kettős gazdasági számvitel (könyvvitel) alapvonalai. Irta *Sporzon Pál*, ára 5 kor. 60 fill.

Mezőgazdasági üzemtan tudományos és gyakorlati alapon. Vezérfonal gazdaságok megalapítása, felszerelése, berendezése és kezelése körül. Irta *Sporzon Pál*, ára 4 kor.

Gazdasági becsléstan. Vezérfonal szántóföldek, rétek stb., valamint egész gazdaságok és fölszerelvények értékebecslésénél. Irta *Sporzon Pál*, ára 4 kor.

Jószágaink rendezésének fontosabb kérdéseiről. Irta *Selmát József dr.* Az orsz. magy. gazd. egyesület által a »Lyka«-féle pályadíjjal jutalmazott gazdasági munka, ára 2 kor 60 fill.

A hitelszövetkezetek mint eszközök a falusi népség bajainak elhárítására. Gyakorlati utmutatás az ily szövetkezetek alakítására. Irta *Raiffeisen F. W.* Fordította *dr. Szabó F. és Polya J.*, ára 2 kor.

Az állami italmérségi jövedékről szóló összes törvények és rendeletek gyűjteménye és magyarázata. Irta *Osváth Imre*, ára 4 kor.

A vizsla idomítása. Irta *Fónagy József*. Függeléke a beteg ebek gyógykezelése. 2. javított és bővített kiadás, képekkel, vászonkötésben, ára 6 kor.

A vizsla parforce idomítása. *Oswald és Wörz* módszere nyomán írta *Mika Károly*. Képekkel, vászonkötésben, ára 2 kor. 40 fill.

Az angol vizsla és fajbéli tiszta tenyésztés. Irta *Kynophil*

Kiadja az orsz. magyar választati védegyelet. Négy képpel, ára 4 kor.

Magyar-német és német-magyar Vadászmuészótír és magyarázata, ára 1 kor. 60 fill.

Vezérfonyv a gazdasági fervevelés, szaporítás és rendezés, valamint a kiültetett fák évenkénti kezeléséről. Irta *Fuksz Emil*. Új, olesó kiadás, ára 50 fill.

Halaink és haltenyésztésünk. Vitéz-féle pályamunkák 1867-re. Három részben: *Kriesch János*, *Kenessey Albert* és *Tasner Dénes* stl. Közreboesájta a m. t. Akadémia, ára 3 kor. 20 fill.

A mezei munkásviszonyok hazánkban. Irta *Milhoj Sándor*. A m. t. akadémia által az Első Magyar Általános Biztosító társaság díjával jutalmazott pályamunka. ára 6 kor.

Növénytan. Felsőbb tanintézetek és magánhasználatra. Irta *Prantl K.* Fordította *Páter Béla* és *Lass Samu*. 186 a szöveg közé nyomott ábrával, ára 6 kor.

A mezőipar nemzetgazdaságtani elmélete. Irta *Roseher Vilmos*, ára 2 kor.

Törvényeszeki állatorvostan állatorvosok és gazdák számára. Irta *Eisenmayer Sándor*, ára 2 kor. 80 fill.

Táblázatok az ásványok meghatározására. Irta *Kobal Zimnyi*, ára 2 kor.

A gazdasági válság. *Pölya Jakabtól*, ára 7 kor.

A házi állatok bonczitana. Irta *Dr. Szabó Alajos*, ára 8 kor.

A jelen idő követelményeinek megfelelő tejgazdaság. *Kirchner Vilmostól*, ára 4 kor.

Gazdákat érdeklő törvényczikkek:

Az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. t.-cz., ára 80 fill.

Az állategészségügy rendezéséről szóló t.-cz. végrehajtására vonatkozó összes rendeletek gyűjteménye, ára 2 kor. 40 fill.

Az új cselédtörvény (1876. XIII. t.-cz., ára 60 fill.

Dohányjövodeki törvények (1887. XLIV. t.-cz. és törvényesített szabályrendeletek módosításáról, ára 40 fill.

Az új erdőfövény (1879. XXXI. t.-cz.), ára 1 kor.

Fegyveradótfövény (1883. XXIII. t.-cz.), ára 30 fill.

A halászatról (1888. XIX. t.-cz.) 60 fill.

A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről (1898. XXIII. t.-cz.) ára 60 fill.

Ipartörvény (1884. XVII. t.-cz.), ára 60 fill.

Az állami italmérségi jövedékről szóló 1888. XXXV., XXXVI. törvényczikk, ára 80 fill.

Az állami italmérségi jövedékre vonatkozó rendeletek gyűjteménye. I. rész 1 kor 20 fill. II rész 1 kor 20 fill.

Közutakról s vámokról szóló 1890. t.-cz., ára 2 kor.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről (1894. XII. t.-cz.) ára 1 kor.

A munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról (1898. II. t.-cz.) ára 60 fill.

Az új vadászati törvény, ára 24 kor.

Ugyanaz magyar-német nyelven, ára 60 fill.

A vízjogról szóló 1885. XXIII. t.-cz., ára 1 kor.

Ezen könyvek egyenkint rendelve csakis a rendes bolti áron kaphatók. Nagyobb megrendelésnél a következő árleszállítást nyújtjuk: 60 koronn bolti áru könyvet 36 koronáért, 100 korona bolti áru könyvet 50 koronáért, 100 koronán felül egyszerre megrendelve szintén 50% kedvezmény. A havi részlet a rendelt összeg tizenkettedrészre. Az első részlet a szállításkor utánvétetik.

Egy-egy könyvből egyszerre csak egy példány rendelhető,

A cég fentartja magának a jogot hogy azon könyveket, melyek készletei bizonyos mértékig elfogytak, a megrendelésekből utólag kizárja.

Megrendeléseknél kérjük az itt látható rendelőlapot kitölteni és aláírva hozzánk beküldeni.

Gárdonyi és Társa könyvkereskedése Budapest, VII., Miksa-utca 8.

Ezen árleszállítás csak 1901. évi február hó elsejéig marad érvényben.

(535.)

Levágandó és borítékban alanti cégnek beküldendő.

T. Gárdonyi és Társa cégnek

Budapest, VII., Miksa-utca 8.

A fenti előrajz alapján megrendelem a következő műveket:

..... kor. bolti ár helyett ..... koronáért,
fizetendő ..... koronás havi részletekben a szállítástól kezdődőleg a **Gárdonyi és Társa cég** pénztáránál Budapestben mindaddig míg a művek teljes ára törlesztve nincs és kérem a könyvek megküldését. Fogóban áll a cégnek az esedékes és le nem fizetett részleteket, portókölség hozzászámítása mellett, postai megbízással bevonni. A részletek be nem tartása az egész számla összegét esedékessé teszi. Az első részlet a szállításkor utánvétetik.

Lakhely és kelet: .....

Név és állás: .....

Részletes árjegyzék kívánatra ingyen.

HOTTER F. J. R. Szt.-József gyógyszerháza a sz. Józsefhez Bécs. XII 2., Schönbrunnerstrasse 182.**Hotter-féle Absorbinol**

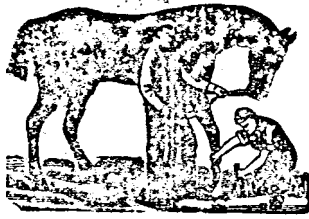
1/2 palack frt 6— 1/2 palack frt 3.50.
Eltávolít mindennemű kinővést és zsiros testtapadékat, anélkül, hogy a szőrt tönkre tenné. Etősíti a metámadott és gyenge inakat, eltávolít és tönkre tesz minden csomót az izmokon és megóv minden gyulladástól; különösen bevált epebajoknál, csülök-daganatoknál, patabütyköknél, vastag térdnél, csomónál az inakon, vastag bokánál, daganatoknál, ahol ilyenek fellépnek. A térdek remegését megszünteti s meggyógyítja a zuzódásokat.

Hotter-féle Agril táppora

lovak és szarvasmarháknak,
1 csomag 80 kr.
Kitűnő pótlék a takarmányhoz az állat ereje és egészségének fenntartására; minden vese-, máj-, hólyag- és idegbajnál alkalmazandó.

Hotter-féle holttemkenőcs

1/2 tégely 2 frt. 1/2 tégely 1 frt. 20
Felülmulhatatlan holttemek eltávolítására régi bajoknál is.

HOTTER'S**állatgyógykészítményei**

a jelenkor legkitűnőbbjei, melyek számos bizonylat szerint semmi más hasonló szerek által hatásukban el nem értek. Raktáruk a gyógyszertárakban és drogeriákban.

Főraktár: Dr. EUDAI EMIL városi gyógyszerháza Budapest városházán. Dr. Egger Ló és Egger J. Nádor gyógyszerháza Budapest, VI. Váci-lőrét 17. és TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza Budapest VI. Király-utca 12. (324.)

Hotter-féle Training-Fluid

1 palack frt 1.20.

Az inakat és izmokat a magas öregkorig állandó erőben és frissen fenntartja, az állatot a bedörzsölések után a legnagyobb fáradságra és vontatásra képesíti. A túleröltetés következményeinél, bémulás, szaggatás és merevedésnél meglepő sikerrel alkalmaztatik.

Hotter I. és II. sz. disznópóra

1 kiló frt 1.20.

Legjobb étrendi szer a disznók étvágyának és az azzal járó emésztésnek előmozdítására; kitűnően bevált orbáncznál. A II. számú hasmenésnél alkalmazandó.

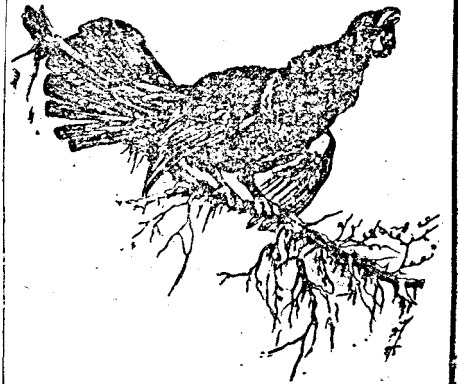
Hotter-féle kólika elleni szer

1 üveg 1 frt 50 kr.

Lovaknál mindennemű kólika és hügy felakadás, szarvasmarháknál pedig puffadás ellen alkalmazandó.

Elvállalja mindenféle emlősök és madarak élethű kitömését.
Vadászati Tropheák csinos kivitelben és agancsok felszerelését.

Zwörner Sándor
állatkítő-mó-praeparatoriuma
KOLOZSVÁR, Unió-u. 15.

A kitömött állatoknak nincsen semmiféle veszélyes kigőzölgésük, tehát szobában is tarthatók.
Ujdonság! Madarak kitömése relif-kép alakjában.
Érdeklődők szívesen fogadtatnak.

(486.)

ACETYLEN.**Klemm & Novák Kolozsvárt**

zállít oly Acetylen-készüléket, mely minden gényeknek megfelel. Ezzel az összes hiányok pótolva vannak.

Következő tulajdonságokért kezeség vállalatik:
explosziós biztonság,
önműködő és gazdaságos gázfejlesztés,
utélérhetetlen tiszta és gyors utántöltés,
szolid kivitel és egyszerű kezelés.

Saját szabadalom Európa és Amerika legnevezetesebb államaiban.

Ajánlanak továbbá Acetylen-berendezések kivitelét, minden nemből és nagyságban.

(Prospectusok, elismerő levelek, költségvetések ingyen és bérmentve.)

Prima Carbide minden időben napi áron szállítatik. Ércnyomdai munkák minden faja, réz, sárgaréz, cink, alpaka stb.-ben rajz vagy modell után gyorsan és olcsón készíttetik.

A bevezetési szakmában jártas, szolid képviselők kerestetnek.

(549)

HAZAI IPAR!**Wein Károly és Társai**

szövőgyár, KÉSMÁRK

(536.)

elismert hirnevés

Szepességi Vászon

és

Damaszt áru

minden nagyobb üzletben kaphatók.

Gyáraiból
származó
minden
darab áru

ezen véd-
jeggyel
van ellátva.

HAZAI IPAR!**Kwizda-féle Korneuburgi marha táppor.**

Mértékletességi gyógyszer lovak, szarvasmarhák és juhok számára. Már 50 év óta a legtöbb istállóban használatban van étvágytalanság, rossz emésztés ellen, valamint teheneknél a tej javítására és a tejjel fokozására. Egész skatulya ára K. 1.40., fél skatulya ára 70 fillér. Csak akkor valódi, ha a fenti védjeggyel van ellátva. Kapható az összes gyógyszertárakban és drogeriákban. (328. II.)

Főraktár:

Kwizda Ferencz János

cs. és kir. osztrák-magyar, román királyi és bolgár főhercegi udvari szállítóval,
körgyógyász Korneuburg, Bécs mellett.

LÉBER GYULA

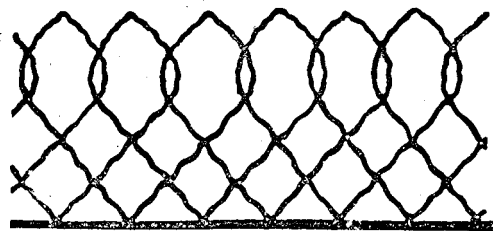
első erdélyi sodrony szövet-fonát és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Egyetem-utca 12. szám.

Telefon 439.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való Gép-sodrony-fonatait, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pincze, padlás, felső világossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányó rosták, szén, koks, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövet, szelelő és löherosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és ezüstszövetek, Kruppa-sodrony szegély-

zetek, acél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különböző mintákban, fakeretbe foglalt rosták és sziták, ruganyos ágybetétek (mátrácz), sodrony-láb-törölők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók. (339.)

A t. cz. Gazdaközönség figyelmébe!

Van szerencsém a közelgő idény alkalmából *gazdatiszteket, szeszfőzőket, gépészeket*, valamint e szakmába vágó alkalmazottakat minden díj és költség nélkül ajánlani.

KRAKAUER ÁRMIN,

mezőgazdasági személyzet elhelyező intézet,
(504.) Budapest, Váci-körút 19.

Tenyésztőknek fontos!

(425)

„GLORIA” lovaknak erőtakarmánya, betegségektől megóv, a lovakat erőben és tüzesen tartja.

„GLORIA” szarvasmarháknak fűszerszám, elősegíti az emésztést, tisztítja a vért, emeli a tejhozamot

„GLORIA” sertések táp- és hizlalópóra, az étvágyat ingerli, hus- és zsírképződést sietteti.

„GLORIA” tehenek tejpóra, a tejkiválasztást előmozdítja, a tejhibákat eltávolítja.

Elsőrangú műkiállítás.

(366.)

VILÁG PANORÁMA

KOLOZSVÁR, R. k. status-palota.

Belépő díj: 20 kr., gyermekjegy: 10 kr.

Nyitva van mindennap
dél előtt 9-től, este 10 óráig.

Mindens hétre új műsorozat.

Egy nagy csomag ára 1.20 kor., egy kis csomag ára 0.70. kor., 5 kilós postacsomag 5 kor.

BARTHEL-FÉLE TAKARMÁNYSZ nélkülözhetetlen takarmány pótlék fiatal, tejlő vemhes és csontbeteg állatoknak 5 kilós postacsomag 2 kor., 100 kilós 22 kor., Bécsben 51

Barthel Mihály és Társa, Bécs, X.

Magyar Levelezés.

Ezen a héten:

Vilmos császár csatorna megnyitási
ünnepélye

Hamburgban, Kielben és Holttenában stb.

AZ AVENARIUS-FÉLE SZABADALMAZOTT

CARBOLINEUM

szőlőkarók tartóssátételére rendkívül alkalmas.

Az eljárás hatásos, egyszerű és olcsó. A karóknak ezen tartóssága nagy munka- és anyagmegtakarítással jár. Egyaránt ajánlható puha és kemény karók telítésére.

A telítést legcélszerűbb télen végezni, hogy a szőlőkarók használatba vétel előtt kiszáradhassanak.

(499. I.) **Avenarius R. Amstettenben.**

Központi iroda: BÉCS, III./1.

Készpénzzel szolgál leírások és utmutatásokkal ingyen és bérmentve.

François Lajos és Társa

cs. és kir. udvari szállítók, Fülöp Szász Coburg
Gothai herceg Ő Fensége szállítói,
(513.) **pezsgőbörgyárosok,**
BUDAFOK (Promontor).

Tizenkét elsőrangú kitüntetés.
Pezsgőboraink minden előkelő étterem, kávéház
és csemege üzletben kaphatók.
Kívánatra árlappal és ajánlattal készpénzzel szolgálunk.

Fairbanks mérlegek

a legtökéletesebb mérlegszerkezetek.

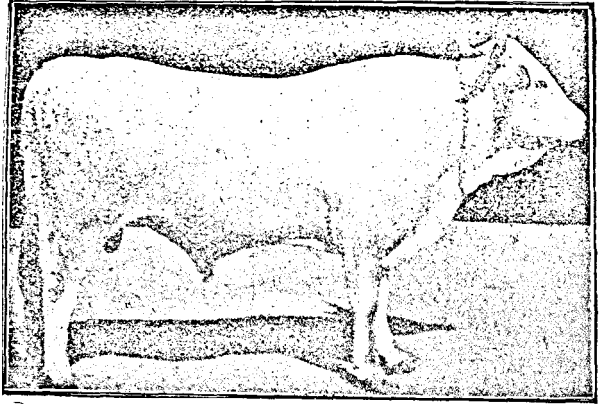
A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, toló súlyos fémmérőkarral bírnak s a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésük miatt fogva úgy hazánkban, mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitünőbb mérlegek.

Gazdasági-, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket

ezerszerű és a célnak megfelelő szerkezetük miatt fogva különösen a gazdák, gazdaságok és uradalmak részére a legmelegebben ajánljuk. A jutányos árakban, melyek súlyokkal számított jobb kivitelű tizedes mérlegek áránál nem magasabbak, a hitelesítés, csomagolás és loco vasutra való feladás költségei már befoglaltatnak — Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek. Gyártásunk állami felügyelet alatt áll. Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz, Andrassy-út 14. címzendők. Árjegyzékkel, felvilágosítással szintén központi irodánk szolgál.

(262.)

FAIRBANKS
MÉRLEG és GÉPGYÁR
részvény-társaság
BUDAPEST,
Andrassy-út 14.
Gyár: Külső Váci-út 156.

(556.)

32 darab tisztavérű törzskönyvezett szimmenthali tenyészállat, behozott állatok származéka, eladó.

Binder Frigyes

birtokosnál Medgyesen, Nagy-Küküllővármegyében.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Budapest, V., Mária Valéria-utca 10. (Thonet udvar)
az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
ugyis mint a

Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége

erkölcsei támogatásával.

Alakult: 1900

Biztosítéki alap:

Kormány hozzájárulása	400,000 kor
Alapítványok és üzletrészekben	1,200,000 kor.
Összesen:	1,600,000 kor.

BIZTOSÍTÁSOKAT ELFOGAD TŰZ- ÉS JÉGKÁR ELLEN.

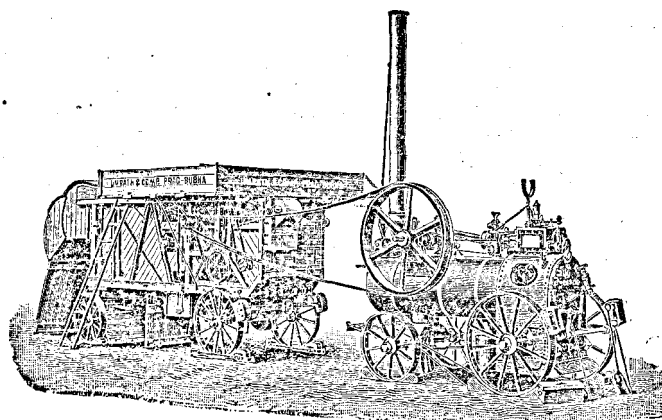
Az üzlet eredményében biztosított tagok a díjarányban részesülnek. Biztosítási ajánlatokat elfogad közvetlenül a központ vagy a képviselők közvetítésével. Felvilágosítással és nyomtatványokkal minden irányban készséggel szolgál

(498.)

az igazgatóság.

(495.)

Magasabb qualificációval és megfelelő gyakorlattal bíró gazdasági főtiszt, igazgatói vagy más bizalmi állást keres. Időszaki megbízásokra is reflektál.

UMRÁTH és TÁRSA

mezőgazdasági gépgyárosok,
Budapesten, V., Váci-körút 60. sz.
Kedvező árak és fizetési feltételek mellett szállítanak kitünően működő és több fontos, újítással bíró

GŐZCSEPLŐKÉSZLETEKET, valamint KAZALÓZOKAT

minden nagyságban, a legmesszebb menő jótállás mellett. Ugyanott egyetemes és többvasúti ekék, bórónák, hengerek, trieurók, vetőgépek, kaszáló- és aratógépek, lógereblyék, járgányos cseplőkészletek, rosták, kukoricza-morzsolók, szecskavágók, répavágók darálók,

takarmányfőző- és fűllesztő készülékek, kút- és trágyale-szivattyúk, szőlőszűzők és borsajtók stb. rendkívül nagy választékban, a legjobb szerkezetben, olcsó árakon beszerezhetők.

Képes árjegyzék összes gazdasági gépekről kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

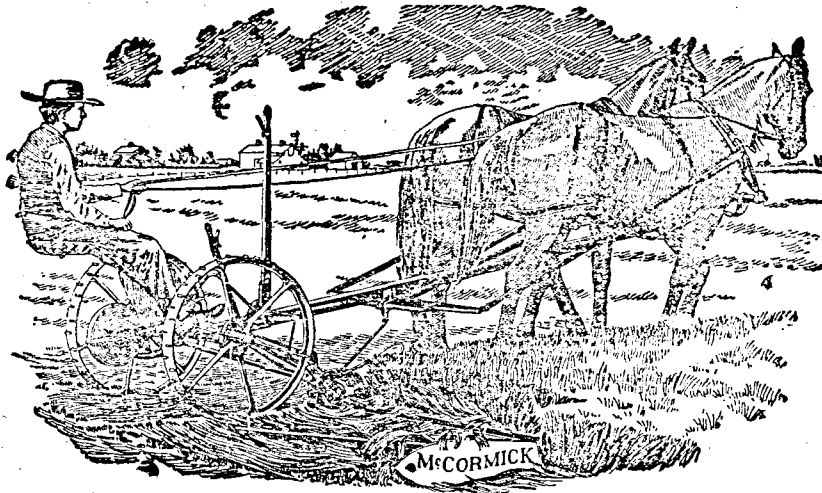
Ipari mozgonyok 100 lóerőig

Mc Cormick Harvesting Machine Company

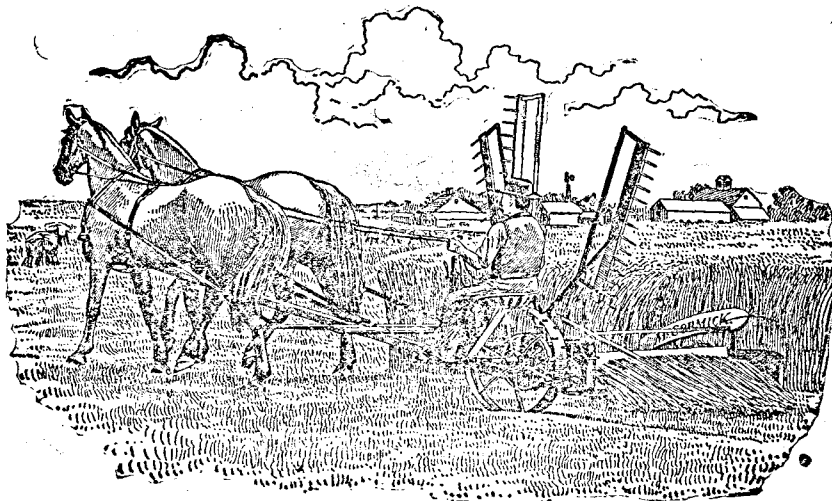
Chicagói aratógépgyár.

A legnagyobb kitüntetések

aratógépek és kévekötőfonalért.

Minden versenyen első.
Kitünő minőség, bámulatos
munka.

Iroda és raktár:

BUDAPEST, V. Váci-út 38. szám.

William J. Stillman

igazgató.

(408)

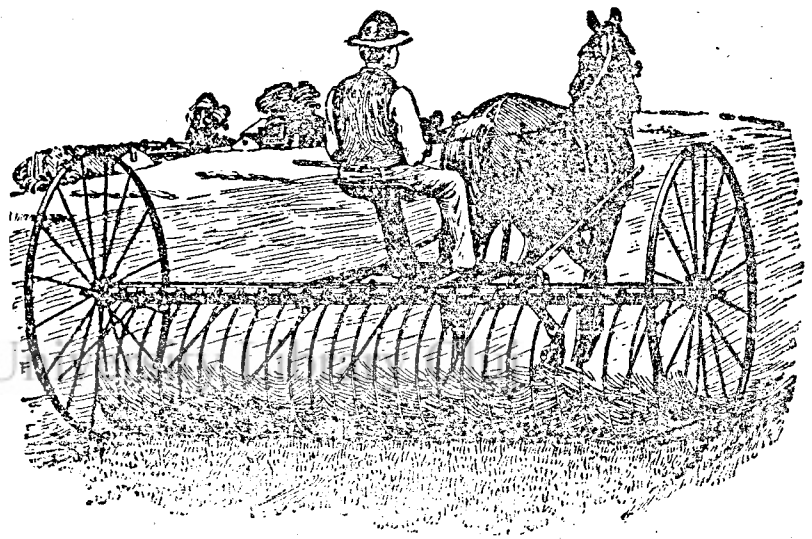
A Grand-Prix-val

és

arany érmekkel kitüntetve

Párisban az 1900. évi

világkiállításon.

A kolozsvári gazdasági gépművelésen
1900-ban díszoklevelet nyert.

Ne rendeljen gépet vagy kévekötő-
fonalat, mielőtt a

Mc Cormick-féle gépeket

látta s azok árát megtudta.

